

Sources, goals and challenges of smart power in the foreign policy of the people's republic of China

Alireza Koohkan Corresponding author, Associate Professor, Department of International Relations, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran Email: koohkan2001@gmail.com

Erfan Ebrahimi Master's student in Regional Studies, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. Email: erfanspd78@gmail.com

Article Info

Article Type:

Reserch Article

Keywords:

Smart Power,
Hard Power,
Soft Power,
Foreign Policy,
China

ABSTRACT

In the contemporary era, China's rising power is considered the most significant economic challenge to the United States, directly threatening the international system and its structure. From another perspective, the global idea of a new Chinese world order is gaining traction, which has significantly influenced China's foreign policy goals. The Chinese government has used both hard and soft power strategies simultaneously and has succeeded in integrating them into its foreign policy. According to the authors, China has intelligently used smart power to resolve mentioned issues and develop its foreign policy. This research aims to answer the question of how China's smart power has responded to the objectives and challenges in its foreign policy. To achieve this goal, a descriptive-analytical method has been used. The research method is applied and qualitative and data collection is done through library resources and by referring to books, articles and credible internet databases. The results of the research show that China's smart power policy has been implemented in such a way that it has sought to achieve the policy of cooperation within competition. However, the Chinese government still faces serious cultural challenges in the public sphere, conflicts with neighboring countries, imbalances in economic and political structures and the perception of threat.

Cite this Article: Koohkan, A. and Ebrahimi, E. (2025). The goals and challenges of smart power in People's Republic of China's foreign policy. *International Relations Researches*, 15(1), 223-250. doi: 10.22034/irr.2025.492123.2638

© Author(s)

Publisher: Iranian Association of International Studies

DOI: 10.22034/irr.2025.492123.2638

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع، اهداف و چالش‌های قدرت هوشمند در سیاست خارجی جمهوری خلق چین

علیرضا کوهکن نویسنده مسئول، دانشیار گروه روابط بین‌الملل، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
رایانامه: koohkan@atu.ac.ir

عرفان ابراهیمی دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات منطقه‌ای، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
رایانامه: erfanspd78@gmail.com

درباره مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی کلیدواژه‌ها: قدرت هوشمند، قدرت سخت، قدرت نرم، چین، سیاست خارجی تاریخچه مقاله تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۸/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۳/۳۰	در عصر کنونی، از قدرت‌یابی چین به عنوان مهمترین چالش سیاسی اقتصادی ایالات متحده آمریکا یاد می‌شود که مستقیماً نظام بین‌الملل و ساختار آن را تحت شعاع خود قرار داده است. از سویی دیگر در نگاه افکار عمومی جهان، نوعی «چین‌هراسی» رواج یافته که مانعی جدی در جهت پیشبرد اهداف سیاست خارجی چینی‌ها محسوب می‌شود. بنابراین چین در راستای رشد و توسعه خود نیازمند راهبردی است که همزمان دو قدرت سخت و نرم را تجمیع کرده و در همراستایی آن‌ها به کنشگری در سیاست خارجی بپردازد. به زعم نگارندگان این نوشتار، چین بدنبال آن است که با استفاده از قدرت هوشمند مشکلات ذکرشده را حل کرده و توسعه سیاست خارجی خود را تسریع کند. به همین جهت در این پژوهش تلاش شده تا بدین پرسش پاسخ داده شود که اهداف و چالش‌های چین در بهره‌گیری از قدرت هوشمند در سیاست خارجی کدامند؟ روش پژوهش استفاده شده، توصیفی – تبیینی، گونه‌ی پژوهش موردی – کاربردی و راهبرد آن قیاسی می‌باشد. همچنین شیوه‌ی گردآوری اطلاعات، کتابخانه‌ای و با مراجعه به کتب، مقالات و پایگاه‌های اینترنتی معتبر می‌باشد. شیوه انجام پژوهش هم مبتنی بر چهارچوب نای در بررسی قدرت هوشمند و بررسی اجزا ارائه شده توسط نای می‌باشد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که هدف چین از قدرت هوشمند تحقق سیاست «همکاری در عین رقابت» و چالش‌های آن عبارت از تله بدهی، چین‌هراسی، کرونا، عدم جذابیت فرهنگ، ضعف در دیپلماسی عمومی، اختلاف با همسایگان و عدم تعادل میان رشد اقتصادی و نظامی است.

استناد به این مقاله: کوهکن، علیرضا و ابراهیمی، عرفان. (۱۴۰۴). اهداف و چالش‌های قدرت هوشمند در سیاست خارجی جمهوری خلق چین. پژوهش‌های روابط بین‌الملل، ۱۵(۱)، ۲۲۳-۲۵۰. doi: 10.22034/irr.2025.492123.2638

© نویسنده(گان)

ناشر: انجمن ایرانی روابط بین‌الملل

دولت‌ها برای دستیابی به اهداف و منافع خود نمی‌توانند صرفاً با بسندگی به قدرت سخت به مقصود خود برسند؛ چرا که ابعاد و روابط قدرت از موضوع هژمونی، درگیری و مبارزه‌ی متقابل به شکلی آمیخته از همکاری و رقابت تغییر ماهیت داده است. کشوری مانند چین که از لحاظ منابع قدرت در حال نزدیک شدن به ایالات متحده است، برای کاهش بیشتر این فاصله به تقویت قدرت نرم خود نیاز مبرم دارد؛ چرا که همگام با رشد قدرت سخت بویژه در حوزه اقتصاد، بدبینی و هراس بین‌المللی را نسبت به ظهور آن افزایش می‌دهد و شرایط نامطلوبی را برای این کشور در عرصه بین‌الملل فراهم می‌کند. بنابراین کشور چین در راستای رشد و توسعه خود نیازمند راهبردی است که همزمان دو قدرت سخت و نرم را جمع کرده و در همراستایی آن‌ها به کنشگری در سیاست خارجی بپردازد. قدرت هوشمند، مفهومی ترکیب شده از دو قدرت سخت و نرم است و به زعم نگارندگان این نوشتار، راهبرد اتخاذ شده توسط چین برای بازیگری مناسب و تقویت توسعه در سیاست خارجی است. اهمیت پژوهش از آن جهت است که در عصر کنونی، از قدرت‌یابی چین به عنوان مهمترین چالش سیاسی اقتصادی ایالات متحده آمریکا یاد می‌شود که مستقیماً نظام بین‌الملل و ساختار آن را تحت شعاع خود قرار داده است و ضرورت آن بدین جهت است که این رفتار قطعاً بر منافع جمهوری اسلامی ایران نیز اثر خواهد گذاشت و استفاده از آن در سیاست خارجی کشور یک نیاز مبرم است.

آن گونه که از سند امنیت ملی آمریکا در سال ۲۰۲۲ برداشت می‌شود، از چین به عنوان تنها رقیبی نام برده می‌شود که قصد دارد نظم بین‌المللی را تغییر دهد و برای رسیدن به این مقصود، به طور فزاینده‌ای قدرت اقتصادی، دیپلماتیک، نظامی و فناوری در اختیار دارد. (National Security Strategy, 2022: 23-24) از سویی دیگر در نگاه افکار عمومی جهان، نوعی «چین‌هراسی» ترویج یافته که مانعی جدی در جهت پیشبرد اهداف سیاست خارجی چینی‌ها محسوب می‌شود. بنابراین شناخت و تبیین منابع قدرت، شکل و ساختار قدرت، ابزارها و اضلاع تشکیل‌دهنده‌ی این قدرت نوظهور، امری ضروری است.

دانشمندان روابط بین‌الملل، قدرت را به انواع و اقسام متفاوتی همچون نوع، کارکرد، ماهیت یا از آن جهت که معطوف به چه برآیندی شود، تقسیم‌بندی کرده‌اند. در این پژوهش از چارچوب مفهومی «قدرت هوشمند»^۱ مبتنی بر نظرات جوزف نای استفاده خواهد شد. مفروض پژوهش استفاده چین از قدرت

¹ Smart power

پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

کنند که برخلاف آثاری که صرفاً بر چیستی و توصیف قدرت هوشمند چین می‌پردازند، کاربست بیشتری در حوزه قدرت هوشمند چین داشته‌اند. اما وجه تمایز پژوهش حاضر با آثار مذکور در این است که نگارندگان کوشیده‌اند، ضمن اشاره به چیستی قدرت هوشمند چین و منابع قدرت آن، اهداف بین‌المللی و چالش‌های این راهبرد در سیاست خارجی چین مورد واکاوی قرار دهند و به عبارت دیگر، اجزای پنج‌گانه نظریه نای در این خصوص را کامل بررسی کنند.

۲. چارچوب مفهومی پژوهش؛ قدرت هوشمند

قدرت سخت و نرم در پیوند یکدیگرند؛ زیرا هر دو جنبه‌هایی از توانایی دستیابی به هدف بوسیله‌ی تاثیرگذاری بر دیگران می‌باشد. به سخنی ساده‌تر، از لحاظ رفتاری، قدرت نرم، قدرت جذابیت‌هاست و منابع این قدرت، دارایی‌هایی را دربرمی‌گیرد که چنین جذابیتی را برای تاثیرگذاری بر دیگران ایجاد می‌کند. (Nye, 2004: 5-7) منابع قدرت سخت شامل جمعیت، منابع طبیعی، فناوری، بنيه اقتصادی و نظامی است اما منابع قدرت نرم دربرگیرنده‌ی فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و سیاست خارجی می‌باشد. (Nye, 2004: 11) از این منظر می‌توان مهمترین عوامل تمایزکننده‌ی قدرت سخت و نرم را در مادی و ملموس بودن قدرت سخت و غیرمادی و برساخته بودن قدرت نرم دانست. (شارپ، ۱۳۸۹: ۱۷-۲۰)

مقصود از قدرت هوشمند ترکیب دو قدرت سخت و نرم، بوسیله‌ی منابع مزبور جهت تقویت سیاست خارجی یک کشور می‌باشد. واژه‌ی قدرت هوشمند، نخستین بار توسط سوزان نوسل^۱ در مقاله‌ای تحت عنوان «قدرت هوشمند» مطرح شد. نوسل این مفهوم را در واکنش به اختلافات دو طیف محافظه‌کار و انترناسیونالیست‌های لیبرال بکار برد که پس از رویداد ۱۱ سپتامبر بر سر چگونگی اقدام نظامی و صدور ارزش‌های لیبرالی به جدل می‌پرداختند. (Nossel, 2004: 131-142)

اما آن کسی که به صورت ژرف‌تر به مقوله قدرت هوشمند پرداخت و آن را وارد مباحثات آکادمیک کرد، جوزف نای^۲ بود که در کتاب خود تحت عنوان «آینده قدرت»^۳ به واکاوی این مفهوم پرداخت. جوزف نای بر این باور است که قدرت نرم، بسته به نحوه‌ی استفاده از آن می‌تواند از منظر هنجاری، خوب یا بد باشد اما قدرت هوشمند، یک مفهوم ارزشی و توصیفی است و افرادی که قدرت هوشمند

¹ Suzanne Nossel

² Joseph Nye

³ The future of power

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شد. گام بعدی، گزینش میان اقدامات چین در قدرت هوشمند و تاکتیک‌های این کشور است و در نهایت چالش‌های چین در استفاده از قدرت هوشمند بررسی خواهد شد.

۳. هدف قدرت هوشمند چین؛ همکاری در عین رقابت

بعد از سال ۲۰۰۱، با توجه به قدرت بالقوه چین، توجه آمریکا به این کشور معطوف شد و دو دسته نگرش کلان در دستگاه تصمیم‌گیری آمریکا پدید آمد: نگرش نخست، طرفداران مشارکت چین در امور جهانی و جستجوی زمینه‌ی مشترک با پکن در رسیدگی به مسائل جهانی است؛ این گروه براین باورند که چین و آمریکا از لحاظ سیاسی و اقتصادی وابستگی‌های زیادی به یکدیگر دارند. داشتن دغدغه‌های مشترک در حوزه‌ی تروریسم و حفظ ثبات بازارهای جهانی از ضرورت‌های تحکیم این روابط می‌باشد. همچنین به دلیل نیاز چین به توسعه اقتصادی، این کشور مجبور است تا در قبال مسائل گوناگون منطقه‌ای و بین‌المللی محافظه‌کارانه رفتار نماید. نگرش دوم مربوط به طرفداران مهار چین است که این کشور را به عنوان تهدیدی جهانی تلقی می‌کنند. این گروه قدرت بالقوه چین، رشد بودجه‌ی نظامی و پتانسیل آن کشور برای به چالش کشیدن منافع استراتژیک آمریکا را عامل تهدیدی برای ثبات و امنیت بین‌المللی می‌دانند. این گروه همچنین بیان می‌کنند که تفاوت‌های فکری و ایدئولوژیکی در زمینه‌ی حقوق بشر، دموکراسی، مداخله دولت در اقتصاد و سیاست‌های حمایت‌گرایانه موجب برخورد این دو کشور خواهد شد. بنابراین اتخاذ رویکرد مهار و سد نفوذ این کشور بمانند شوروی امری ضروری در سیاست خارجی است. (Lanteigne, 2009: 93)

اما فارغ از نوع نگرش آمریکایی‌ها به قدرت‌گیری چین، در صحنه تصمیم‌گیری این کشور، آنچه که مورد پیگیری قرار گرفته سیاست «همکاری در عین رقابت» بوده است؛ در واقع رهبران پکن با پذیرش قواعد و هنجارهای نظام بین‌الملل، به همکاری، مشارکت و تعامل پرداختند و تلاش کردند از چهره‌ی خود به عنوان کشوری مسئولیت‌پذیر، هنجارمند، صلح‌گرا، حافظ نظم پسا جنگ سرد و طرفدار تجارت آزاد نشان دهند اما به موازات توسعه و قدرت‌گیری در این بستر، از پتانسیل و منابع قدرت خود به صورت هوشمند بهره می‌گیرند تا بدین وسیله جایگاه بین‌المللی خود را بیش از پیش ارتقا ببخشند. در واقع نوع کنش چین را می‌توان «پذیرش به درون نظم و ارتقای خود» در نظر گرفت که در این میان موجب تضاد منافع با آمریکا شده است. به بیانی دیگر چین نخست با تنش‌زدایی و پذیرش نظم بین‌الملل پسا جنگ سرد، «خیزش» کرد و سپس با تعامل با این نظام، رو به «جهش» آورد. قدرت هوشمند ابزاری جهت بهینه کردن این جهش است. بر همین اساس، طرفداران مهار چین، مدارا و تعامل آمریکا را در

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

میان ملت‌ها می‌باشد. (Chen, 2009: 86). از دیگر ویژگی‌های اندیشه‌ی کنفوسیوس توجه او به ثروت-اندوزی و رفاهمندی است که در این بستر وظیفه‌ی حکومت توزیع عادلانه ثروت است تا علاوه بر برچیدن فقر، پایه‌های اقتصادی جامعه به خوبی ریشه بگیرد. (آشوری، ۱۳۵۸: ۸۹ و ۱۳۷) توجه تاریخی چین به ثروت‌اندوزی و رفاهمندی همراه با مذمت بازرگانی، دو امر متناقضی است که چین امروز تفسیر آن را به سود خویش دگرگون ساخته است؛ بویژه آنکه پس از جنگ سرد تا به کنون، تجارت آزاد را جهت افزایش ثروت، رفاه و رشد اقتصادی خود گسترش داده و جایگاه خود را در نظام بین‌الملل ارتقا بخشیده است. از دوران جیانگ زمین^۱ سیاست‌هایی در راستای جایگزین کردن یا تعدیل‌سازی سوسیالیسم با اندیشه‌های کنفوسیوسی در پیش گرفته شد که در دوران رهبری هو جین تائو^۲ به اوج خود رسید و تلاش گردید، فضایل کنفوسیوسی با اصول جمع‌گرایانه نظام سوسیالیستی ترکیب و ادغام شود. (Cho & Jeong, 2008: 471) در نهایت می‌توان ویژگی‌های برجسته‌ی اندیشه‌های باستانی چین را بدینگونه برشمرد: (۱) اندیشه‌ی چینی بشردوستانه است. (۲) هماهنگ‌سازی و توازن‌سازی انسان با طبیعت و نه چیرگی بر آن. (۳) باورمند به تکثرگرایی آیینی. (۴) تاکید بر آزادی‌خواهی و صلح‌گرایی (پیرویان، ۱۳۹۸: ۲۶۷ و ۲۶۸) (۵) ضرورت رفاهمندی اقتصادی (۶) جهانشمول‌گرایی و توجه به سیاست به مثابه امری اخلاقی.

۴-۱-۲. سوسیالیسم چینی

دولت چین خود را سوسیالیستی می‌نامد که با یک خوانش چینی، آن را به عنوان بهترین نظام فکری و سیاسی تلقی می‌کند. شی جین پینگ رییس جمهور این کشور در یک سخنرانی در کنگره خلق، سوسیالیسم را تنها راه نجات چین اعلام کرد. (شی جین پینگ، ۲۰۱۸) چین از سال ۱۹۹۲، مدل اقتصادی خود را «اقتصاد بازار سوسیالیستی»^۳ نامیده است. در واقع در این مدل اقتصادی، دولت به عنوان بازیگر اصلی اقتصادی عمل می‌کند و از بازارها عمدتاً برای منافع سیاسی استفاده می‌شود. (Naughton, 2017: 20 & 3) اما در دوره پساجنگ سرد تا به کنون، سوسیالیسم در چین، به مراتب بیش از اقتصاد، در اجتماع، سیاست و فرهنگ نمود دارد که باتوجه به وجود برخی عناصر تاریخی و فرهنگی چین موجب شده تا سوسیالیسم در جامعه‌ی چینی به خوبی مستحکم گردد. یکی از مهمترین ویژگی‌های مکتب

¹ Jiang Zemin

² Hu Jintao

³ Socialist market economy

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

طرح ایده‌های صلح‌آمیز همراه بوده که آنها را به عنوان خدماتی به بشریت محسوب می‌کنند. در این رابطه رهبران چینی راهکارهای جهانی و دیپلماتیکی ارائه کرده‌اند که در عین توسعه، به صلح جهانی نیز کمک شده است؛ از آن موارد می‌توان به ارائه پنج اصل همزیستی مسالمت‌آمیز (احترام متقابل به حاکمیت ملی، عدم تجاوز به تمامیت ارضی کشورها، عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر، برابری و همزیستی مسالمت‌آمیز) در بدو تشکیل جمهوری خلق چین اشاره کرد که این موارد به هنجارهای مهم بین‌المللی تبدیل شدند. (دفتر اطلاعات شورای دولتی چین، ۱۳۹۸: ۱۰-۱۱) در همین راستا در استراتژی نظامی ۲۰۱۵ چین، چنین اعلام شده که پکن مسیر توسعه‌ی صلح‌آمیز خود را به همراه یک سیاست خارجی صلح‌گرایانه با ماهیت تدافعی دنبال خواهد کرد و با هژمونیس^۱ و سیاست قدرت در هر شکلی مخالف است و هرگز به دنبال هژمونی و سلطه‌طلبی نخواهد بود. (China's Military Strategy, 2015) همچنین پکن همواره مراقب بوده است تا به عنوان بازیگر مداخله‌گر تلقی نشود و در امور داخلی و سیاسی کشورهای جهان مداخله نداشته باشد و یا در قبال مسائل مناقشه‌برانگیز جهانی موضعی صریح اتخاذ ننماید. برای نمونه، مداخله‌ی چین در روند صلح فلسطین ناچیز بوده و نیز از پیوستن به ائتلاف علیه داعش خودداری ورزید. (Scobell & Nader, 2016: 6)

اتخاذ رویکرد میانجی‌گرانه در سیاست خارجی از سوی چینی‌ها جلوه‌ایی دیگر از صلح‌گرایی آن‌هاست. میانجیگری میان ایران و عربستان در اواخر سال ۲۰۲۳، اقدامی بود تا علاوه بر منتفع شدن از همکاری‌های اقتصادی، موجب افزایش قدرت نرم و مشروعیت و مقبولیت در میان کشورهای خاورمیانه گردید. همچنین درخصوص مسئله جنگ اوکراین، چین بجای موضع‌گیری جانبدارانه، به ارائه یک طرح ۱۲ ماده‌ای روی آورد تا نقش صلح‌گرایانه خویش را پررنگ سازد. (خداقلی‌پور، ۱۴۰۱)

۴-۱-۴. دیپلماسی عمومی

دیپلماسی عمومی ابزاری است که دولت‌ها با بهره‌گیری از منابع قدرت نرم، توده‌های مردم جهان را به الگوهای کشور خود جذب می‌کنند تا در این راستا منافع ملی خود را پیگیری نمایند. (Doughrty, 2013: 11-12) دیپلماسی عمومی برگرفته شده از اقتناع، گفتگو و مفاهمه می‌باشد و در نظرگاه لیبرال‌ها، صلح زمانی محقق می‌شود که گفتگو و مفاهمه میان طرفین شکل بگیرد. دیپلماسی عمومی چین مانند فرانسوی‌ها تاکید بر تبادلات فرهنگی دارد. یکی از این تبادلات مربوط به تاسیس موسسات کنفوسیوس

¹ Hegemonism

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

عالی این کشور تحصیل می‌کنند. از میان دانشجویان جهان بیشترین آمار مربوط به آسیایی‌ها با ۵۹٪ و به ترتیب از قاره‌های آفریقا ۱۶٪، اروپا ۱۴٪، آمریکا ۷٪ و اقیانوسیه با ۱٪ دانشجویان بین‌الملل دانشگاه‌های این کشور را تشکیل می‌دهند. (Moe.Edu.Cn) براساس رتبه‌بندی آموزش عالی تایمز چند دانشگاه چینی رتبه‌های جهانی را در سال ۲۰۲۳ کسب کردند که نشان‌دهنده‌ی جایگاه علمی این کشور در دنیا می‌باشد. دانشگاه‌های چینهوا و پکینگ^۱ در رتبه‌بندی‌های نخست جهانی قرار دارند. (Statista.Com)

همچنین دولت چین رسانه‌های خود را جهت بهبود وضعیت بین‌المللی چین و گسترش ظرفیت‌های آن بکار گرفته است؛ از این رسانه‌ها می‌توان به خبرگزاری شینهوا، رادیوی بین‌المللی چین، تلویزیون مرکزی چین و چاینا دیلی^۲ نام برد. دولت چین از پخش تبلیغات خارجی و به کارگیری رسانه، چهار هدف اصلی را پیگیری می‌کند؛ نخست ترویج فرهنگ چینی و معرفی چین به جهانیان، دوم مقابله با پروپاگاندای خارجی علیه چین، سوم مقابله با تمایلات استقلال‌جویانه‌ی تایوان و چهارم ارتقای سیاست خارجی. (Ding, 2014: 6) چین همچنین به مانند آمریکا که دارنده‌ی شبکه‌ی صدای آمریکاست، اقدام به تأسیس شبکه‌ای با نام صدای چین^۳ کرده است که ۶۱ زبان دنیا را پوشش می‌دهد. این شبکه دارای ۳۲ دفتر هماهنگی در خارج از کشور است و برنامه‌هایی در حوزه اخبار، موسیقی، میزگرد و گفتگو و کلاس‌های آموزش زبان چینی پخش می‌کند. تلویزیون مرکزی چین^۴ یک پلتفرم رسانه‌ای بزرگتر از صدای چین است و علاوه بر تلویزیون، روزنامه‌ها، فیلم‌ها و فضای اینترنت را نیز پوشش می‌دهد. CCTV شش کانال بین‌المللی را به شش زبان پخش می‌کند و در نوزده منطقه جهان، دفاتر خبرنگاری دارد و تمرکز خود را از چین و تحولات داخلی به پوشش امور بین‌الملل تغییر داده است؛ در نتیجه دیدگاه چینی را در مورد اخبار جهان به مخاطبان خود ارائه می‌دهد. (Hooghe, 2014: 164-165)

۲-۴. منابع سخت قدرت هوشمند چین

۱-۲-۴. جمعیت، ژئوپلیتیک و فناوری

براساس آخرین داده‌های سازمان ملل، جمعیت کنونی چین تا فوریه ۲۰۲۴، ۱,۴۲۵,۶۷۱,۳۵۲ نفر بوده است. این جمعیت معادل ۱۷.۷۲٪ از کل جمعیت جهان است و دومین رتبه جمعیتی را پس از هند داراست. (Worldometers.Info) جمعیت زیاد این کشور بزرگترین عامل (انسانی) را برای ایجاد قدرت

¹ Tsinghua & Peking university

² Xinhua news agency, China radio international, China central television and China daily

³ CRI or voice of China

⁴ CCTV

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

و پمپ‌های هیدرولیک (۲) مونتاژ صفحات خورشیدی که جزو کارآمدترین نوع در بازار جهانی است (۳) فرود موفقیت‌آمیز یک کاوشگر فضایی در سمت پنهان ماه (۳) تولید باتری‌هایی با ظرفیت بالا که انرژی خودروهای برقی را تامین می‌کند. (Wang, 2023) (۴) چین پس از آمریکا، دومین کشوری است که دارنده‌ی بیشترین ماهواره در پیرامون زمین است (۵) چین جزو ده کشور برتر جهان از لحاظ تعداد شرکت‌های هوش مصنوعی است. (سازمند، ۱۳۹۸: ۱۱-۲۴)

۴-۲-۲. قدرت اقتصادی و نظامی

فرید زکریا در کتاب جهان پساآمریکایی^۱ درباره چین می‌گوید: «چین دارنده‌ی بزرگترین ذخایر ارزی می‌باشد که سه برابر کل اتحادیه اروپاست. این کشور به عنوان بزرگترین کشور جهان، دارنده‌ی سریع‌ترین رشد اقتصادی است که بزرگترین تولیدکننده و دومین مصرف‌کننده در اقتصاد محسوب می‌شود. همچنین این کشور بزرگترین پس‌اندازکننده و دومین کشور هزینه‌کننده‌ی نظامی است. (Zakaria, 2008: 92) امروزه افکار عمومی جهان بیش از همه، چین را با بعد اقتصادی آن می‌شناسند که همچون ارادهایی سترگ در حال رشد و دست‌اندازی بر گلوگاه‌های اقتصاد جهانی است. رشد اقتصادی و بودجه نظامی چین از پس از جنگ سرد تا به کنون، به طرز قابل توجهی افزایش یافته است به گونه‌ای که آمریکا به عنوان بزرگترین قدرت اقتصادی جهان، با داشتن ۲۳٪ از تولید ناخالص داخلی جهان در سال ۱۹۹۵ به ۱۸٪ در سال ۲۰۱۴ کاهش پیدا کرد اما در مقابل چین در همان بازه زمانی، از ۶٪ به ۱۵٪ افزایش یافت. این گسترش ظرفیت اقتصادی برای چین بلافاصله به قدرت نظامی منجر نشد اما با گذشت زمان چینی‌ها هزینه‌های بیشتری را برای امور دفاعی خود اختصاص دادند. از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ بودجه‌ی دفاعی چین ۱۶٪ رشد داشت و از ۱۶۶ میلیارد دلار به ۱۹۳ میلیارد دلار افزایش یافت. در همین بازه زمانی بودجه دفاعی آمریکا تنها با رشد ۲ درصدی از ۷۲۲ میلیارد دلار به ۷۳۸ میلیارد دلار افزایش پیدا کرد. (Philips, 2022: 362) در سال ۲۰۲۴ آمریکا حدود ۲۹.۲ تریلیون دلار و چین ۱۸.۹ تریلیون دلار تولید ناخالص داخلی داشتند. سرانه تولید ناخالص داخلی در آمریکا حدود ۸۶.۶۰۰ دلار بود که نشان‌دهنده‌ی درآمد و بهره‌وری بالاتر این کشور است، در حالیکه این رقم برای چین تنها ۱۳.۴۴۵ دلار اعلام شده است. (China Briefing, 2024) در سال ۲۰۲۴، ایالات متحده با بودجه نظامی حدود ۹۷۷ میلیارد دلار (معادل ۳۷٪ کل هزینه‌های نظامی جهان) همچنان در جایگاه بزرگترین قدرت نظامی جهان باقی ماند.

¹ The post American world

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

گذاری زیرساخت آسیایی و ابتکار کمربند و یک جاده، مهمترین نمادهای چین جهت نظم‌سازی بین-المللی است. ویژگی این نهادهای اقتصادی این است که سلسله مراتبی و چین‌محورند؛ به گونه‌ای که چین در هر کدام از موقعیت برتر و هژمونیک برخوردار است. (شریعتی‌نیا و مسعودی، ۱۳۹۸: ۲۷)

۴-۲-۴. ابتکار کمربند و یک جاده

یکی از ابرپروژه‌های اقتصادی چین در عرصه تجارت، ابتکار «کمربند و یک جاده» می‌باشد که حدود یک سوم از تولید ناخالص داخلی جهان را دربرمی‌گیرد. این پروژه یک ابتکار تامین مالی زیرساختی برای بخش بزرگی از اقتصاد جهانی است که علاوه بر اهداف کلیدی و حیاتی اقتصادی، اهداف پکن در سیاست خارجی و امنیت را نیز تامین خواهد کرد. (Hurley & Others, 2018: 1) یی گانگ^۱ رییس بانک خلق چین در طی یک سخنرانی در سال ۲۰۱۹ اعلام نمود موسسات مالی چین بیش از ۴۴۰ میلیارد دلار بودجه برای پروژه‌های کمربند و یک جاده اختصاص داده‌اند. بخش عمده‌ای از وام‌دهی از راه دو بانک انجام می‌شود؛ بانک توسعه چین و بانک صادرات و واردات چین. بانک صادرات و واردات در همان سال ۲۰۱۹ اعلام کرده بود که بیش از ۱۴۹ میلیارد دلار وام به بیش از ۱۸۰۰ پروژه ارائه نموده و بانک توسعه نیز بیش از ۱۹۰ میلیارد دلار برای پروژه‌های دیگر این طرح بزرگ تامین مالی کرده است. (Tan, 2019)

این ابتکار بزرگ اقتصادی می‌تواند از چند جهت به قدرت هوشمند چین یاری برساند: (۱) با راه‌اندازی این پروژه چین می‌تواند به مناطق درگیر این پروژه، نیروی انسانی، تخصص، ماشین‌آلات و کالا صادر نماید (۲) با فراهم شدن این پروژه، صادرات کالا و صدور فناوری چین تسهیل می‌گردد (۳) بخش عمده استان‌های غربی چین از توسعه نیافتگی رنج می‌برند؛ با متصل شدن این مناطق به پروژه مذکور، توسعه بتدریج حاصل خواهد شد. (۴) با اعطای وام از طریق بانک‌های چینی، پکن قصد دارد قدرت بانکی خود را افزایش دهد. (۵) از آنجایی که بسیاری از کشورهای جهان توانایی سرمایه‌گذاری ندارند، با پر کردن این خلأ از سوی چین، در مقابل از موقعیت، منابع و یا امتیازات دیگر استفاده خواهد نمود که انگیزه‌های فرایند اقتصادی و نظامی در پشت آن نهفته است. (۶) با ایجاد شبکه‌های همکاری از کشورهای گوناگون، نفوذ سیاسی پکن افزایش خواهد یافت و ائتلاف یا رأی دولتها را در مجامع بین‌المللی همراه خود خواهد داشت. (۷) با اعطای وام، شمار کشورهای بدهکار به چین افزایش خواهد یافت و پدیده‌ی

¹ Yi Gang

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تجاری آمریکا با چین ۳۵۵ میلیارد دلار است که این گسست موجب آسیب‌پذیری آمریکا در مقابل چین شده و این موضوع زنگ خطری برای ایالات متحده شده است. (BIS.Doc.Gov)

۴-۲-۶. نظامی‌گری چین

روسیه مهمترین تامین‌کننده‌ی نیازهای تسلیحاتی و دفاعی چین می‌باشد؛ این همکاری نظامی، تبدیل به مهمترین نماد کنش توازن‌گرایانه‌ی چین شده که به ارتقای همکاری‌های راهبردی با روسیه منجر گردیده است. موازنه‌سازی آنان در شورای امنیت سازمان ملل در مقابل آمریکا و همکاری این دو در سازمان همکاری شانگهای و بریکس از مهمترین اقدامات سخت چین و روسیه می‌باشد. (شریعتی‌نیا و مسعودی، ۱۳۹۸: ۲۲ و ۲۳) از لحاظ پایگاه‌های نظامی، چین نسبت به آمریکا دارای کمترین تعداد می‌باشد؛ در واقع جز در کشور جیبوتی، در هیچ کشور دیگری پایگاه نظامی ندارد. (Hurley & Others, 2018: 16) از سوی دیگر، چین حدود ۵۰۰ کلاهک هسته‌ای دارد که وزارت دفاع آمریکا تخمین می‌زند که این تعداد تا سال ۲۰۳۰ دو برابر خواهد شد. (Seligman, 2023) همچنین چین به مدرنیزه‌سازی بازدارندگی هسته‌ای خود شامل توسعه زیردریایی‌های حامل موشک‌های بالستیک و استقرار موشک‌های قاره‌پیمای بالستیک پرداخته است. (روشن و فرجی، ۱۳۹۶: ۲۳۷)

چین برای مقابله با نگرانی‌های بین‌المللی در مورد توانایی‌های روبه رشد ارتش، سرمایه‌گذاری‌های زیادی در توسعه عملیات نظامی به غیر از جنگ نموده است؛ این عملیات‌ها شامل مبارزه با دزدی دریایی، شرکت در عملیات‌های صلح‌بانی سازمان ملل، ارائه‌ی کمک‌های بشردوستانه و کمک‌رسانی در بلایای طبیعی است. (Hooghe, 2014: 87) رویکرد نظامی چینی‌ها نسبت به غرب متفاوت است؛ در حالی که نوع نگرش غربی‌ها به مسائل نظامی مانند بازی شطرنج است که در آن پیروزی کامل و قطعی را پیگیری می‌کنند، چینی‌ها بر این باورند که پیروزی و تسلط کامل به مسائل ممکن است موجب برهم خوردن هارمونی و نظم جهانی شود. از این جهت، نوع نگرش چینی‌ها به مسائل نظامی مانند بازی وی چی^۱ است. وی چی یک بازی چینی به معنای احاطه‌ی مهره‌هاست که مبتنی بر راهبرد محاصره طراحی شده است. هر بازیکن می‌بایستی یک مهره را با این هدف که برای خود مواضع قدرت غیرقابل محاصره بسازد، بر زمین قرار دهد تا بدین وسیله با پیشروی، مواضع حریف را به محاصره خود درآورد. بنابراین

¹ Wei qi

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تامین منافع، موجب عدم ایجاد تضاد منافع با قدرت‌های بزرگ دیگر می‌شود و از چین کشوری هنجارمند و مسئولیت‌پذیر می‌سازد.

۳) رد یکجانبه‌گرایی: برای رسیدن به این خواسته، چین همواره سیاست‌های چندجانبه‌گرایانه را با تاکید بر مسئولیت‌پذیری، صلح‌جویی و بدور از رویارویی مستقیم پیگیری نموده است و از سیاست‌های تک‌جانبه‌گرایانه‌ی آمریکا در برهه‌های گوناگون ابراز مخالفت نموده است. این موضوع هم برخلاف منافع جهانی چین است و هم بر ضد آرمان‌های سنتی مانند تحقق هارمونی بزرگ در جهان.

۴) ارتقای دیپلماسی لبخند: پکن در جهت گسترش زبان و فرهنگ چینی از طریق ترویج و اشاعه‌ی موسسات کنفوسیوس و تاسیس سازمان‌های مربوطه، تلاش‌های زیادی نموده است. زبان مهمترین عامل ارتباطی تاریخ و فرهنگ به عنوان بهترین شیوه تاثیرگذاری نرم بر دیگران، همواره مورد توجه دولتمردان بوده است.

۵) ایجاد لابی جهانی: دولت چین برای تحقق اهداف و تسهیل در کسب منافع خود، لازم دارد تا در برخی کشورها بویژه در دستگاه حاکمه‌ی آن‌ها نفوذ سیاسی و اقتصادی داشته باشد. برای نمونه سازمان مبادلات چین و آمریکا^۱ یک سازمان غیرانتفاعی مستقر در هنگ کنگ است که توسط یک مقام بلندپایه نزدیک به دستگاه حزب کمونیست اداره می‌شود. این سازمان عملیات نفوذ و لابی را در خارج از کشور انجام می‌دهد و از آنجایی که با دولت ارتباط دارد، موسوم به جبهه متحد شناخته می‌شود. (Ebrahimi, 2017)

۶) ثبات و رشد داخلی: سیاست خارجی در امتداد سیاست داخلی است و از این منظر هرچه دولت در عرصه سیاست و اقتصاد بین‌الملل قدرتمند گردد، بر کیفیت و کمیت وضعیت داخلی آن دولت نیز تاثیر می‌گذارد. مشروعیت حزب کمونیست چین نشأت گرفته از ثبات اجتماعی و توسعه اقتصادی است و از این منظر چنانچه تجارت و اقتصاد بین‌الملل چین، سرمایه‌گذاری و پروژه‌های این کشور در خارج مورد تهدید واقع گردد، ثبات داخلی این کشور از میان می‌رود. (Regilme & Hodzi, 2021: 123)

۷) رفع دغدغه‌ها و مسائل ژئوپلیتیک: محقق کردن هرچه بهتر یک سیاست همسایگی یکی از اهداف چین است. از آنجایی که اتخاذ رویکردهای چندجانبه و صلح‌گرا بایستی از منطقه خود آغاز شود، چین تلاش دارد با سیاست همسایگی، اصول حسن همجواری را بر همسایگان خود به اثبات برساند. چین

¹ China – united states exchange foundation (CUSEF)

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱۳) رونق صنعت گردشگری: گردشگری صنعتی پویاست که همزمان علاوه بر رشد اقتصادی، انتفاع فرهنگی نیز همراه خود دارد. چین دارای جاذبه‌های فراوان گردشگری از انواع تاریخی، طبیعی، تفریحی و انسانی می‌باشد.

۱۴) کسب جایگاه رهبری در انقلاب چهارم صنعتی: دیجیتالی شدن تولیدات صنعتی، هوشمندسازی صنایع و اقتصاد بوسیله‌ی هوش مصنوعی، رشد و بهره‌وری در تولید لوازم الکتریکی، رایانه‌ای و حمل و نقل، افزایش فناوری فضایی، خودکفایی در تولید برخی پلتفرم‌ها و محصولات اولیه فناوری، تغییر کاربری صنعت چین از مونتاژگری به دانش‌بنیان و... از اهداف بلندمدت چین در حوزه فناوری و صنعت است که در این زمینه پکن باید با آمریکا، ژاپن، کره جنوبی، اروپای غربی، هند و تایوان رقابت کند.

۱۵) سرانجام آخرین هدف، مهار افراط‌گرایی و تروریسم است؛ در سده‌ی بیست و یکم، چین سیاست-های خود را پیرامون پیشبرد برنامه‌ی «سه نیروی شرارت» اعلام نموده و آن سه نیرو عبارت از تجزیه-طلبی، افراط‌گرایی مذهبی و تروریسم می‌باشد. (Kerr, 2010: 143)

۶. چالش‌های قدرت هوشمند چین

چین در راستای تقویت قدرت هوشمند و دستیابی به اهداف فوق‌الذکر، با موانع و چالش‌هایی مواجه است که در ترکیب قدرت سخت و نرم خود و بکارگیری آن‌ها دچار مشکل است؛ برای نمونه در سه سال اخیر، یکی از مهمترین رخدادهایی که موجب بدنام شدن فرهنگ چینی شد، فراگیری ویروس کووید ۱۹ بود که بر اثر آن میلیون‌ها نفر از جهانیان جان باختند. به باور عامه، خاستگاه این ویروس، سرزمین چین و بر اثر استعمال غذای نامناسبی است که چینی‌ها مصرف می‌کنند؛ این موضوع اگرچه هنوز دارای ابهام است اما با این حال افکار عمومی جهان، کرونا را مترادف با چین و تداعی‌کننده‌ی فرهنگ نادرست این کشور می‌شناسند. این موضوع برای قدرت هوشمند چین بسیار مخرب بود.

چالش بعدی نوع ساختار سیاسی و شاخص‌های توسعه سیاسی است؛ با وجود آنکه امروزه توجه غالب کشورهای جهان به سمت توسعه اقتصادی جلب شده و توسعه سیاسی از اولویت ثانویه برخوردار است، با اینحال فقدان برخی مظاهر توسعه سیاسی در جامعه‌ی چین موجب عدم جذابیت ساختار حکومتی آن گردیده است. برای نمونه سوسیالیسم چینی فاقد دموکراسی و بیان‌کننده‌ی یک حکومت الیگارشسی است. چین در توسعه دیپلماسی عمومی خود در میان معرفی خود به عنوان کشوری مطلوب با عدم وجود ساختاری باز، گرفتار شده است. (Melissen, 2005: 102) چین با اینکه دارای فرهنگ، پیشینه و فلسفه‌ای جذاب است اما به همان اندازه دارای سخت‌ترین و پیچیده‌ترین خط و زبانی است که ادبیات جهان

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بالا، این احتمال را تقویت کرده است. این نگرانی‌ها با وجود اختلافات سرزمینی و مرزی چین با همسایگان متعدّدش افزایش یافته و سایه‌ای بزرگ بر چالش‌های سیاست خارجی چین انداخته است. هرچه چین به سمت رشد توان نظامی خود برود، منطقه شرق و جنوب شرق آسیا به سوی رویکردهای نظامی گرایش خواهند یافت؛ زیرا توان نظامی چین و عمق استراتژیک این کشور، موجب آسیب‌پذیری همسایگان کوچک می‌شود که به صورت متعدّد در این منطقه حضور دارند. در نتیجه رشد نظامی‌گری در منطقه، معمای امنیتی را رقم خواهد زد که طبیعتاً برای قدرت هوشمند چین که همزمان مشارکت‌های اقتصادی، سیاست همسایگی و گسترش قدرت نرم را پیگیری می‌نماید، یک چالش عمده است.

نتیجه‌گیری

نوع کنش، ابعاد و روابط قدرت دولت‌های بزرگ در سده‌ی بیست و یکم، از موضوع هژمونی، درگیری و منازعه‌ی صرف به شکلی آمیخته از همکاری و رقابت تغییر ماهیت داده است. هدف چین از بهره‌گیری قدرت هوشمند ارتقای هرچه بیشتر سیاست «همکاری در عین رقابت» است. چین با وجود بهره‌مندی از منابع گوناگون، در شبکه‌سازی آن‌ها دچار مشکل است و با چالش‌هایی دست و پنجه نرم می‌کند. در واقع قدرت نرم چین از قدرت نظامی جلوتر است در حالی که از قدرت اقتصادی عقب‌تر است؛ این موضوع حاکی از عدم تعادل میان منابع گوناگون قدرت در این کشور است. اما با وجود پراکندگی و ناهمسانی منابع قدرت، پکن جزو معدود دولت‌هایی است که توان بالقوه‌ای برای تحقق قدرت هوشمند خود دارد. قدرت امری نسبی است و بدین ترتیب به نسبت دیگر بازیگران بین‌المللی، پکن در داشتن منابع گسترده و شبکه‌سازی آن‌ها، پیش‌تازتر است؛ بجز ایالات متحده آمریکا که نای آن را دارنده‌ی قدرت هوشمند معرفی می‌کند، چین در رتبه دوم قرار دارد اما برای دیگر بازیگران بزرگ جهانی به سختی می‌توان استعداد کسب این جایگاه را تصور کرد. به زعم نگارندگان، منفی بودن چهره جهانی چین، فرهنگ ناگیرا و ضعف در قدرت نرم، نگرانی‌ها بابت رشد توان نظامی، وابسته‌سازی اقتصادی کشورهای جهان به خود، تله بدهی، ضعف در دیپلماسی عمومی، اختلاف با همسایگان و عدم تعادل میان رشد اقتصادی و نظامی مهمترین چالش‌های قدرت هوشمند پکن را تشکیل می‌دهد که موجب بدبینی بین‌المللی می‌شود. با این حال با وجود برخی ضعف‌ها و موانع، چین از استعداد مکفی جهت تحقق و تقویت قدرت هوشمند برخوردار است و در نتیجه هرچه دولت چین بر تقویت قدرت هوشمند پافشاری نماید، شاهد یک سیاست خارجی قوی و چندبعدی خواهد بود که به صورت بهینه منافع خود را پیگیری

پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- Akdag, Zekeriyya (2022). The role of soft power in china's struggle for hegemony, Ushudar university journal of social sciences, issue 15, November 2022
- BIS.doc.gov (2021). US trade with China, office of technology evaluation, available in: bis.doc.gov
- Chen, J (2009). The practices of the mean; China's soft power cultivation. Edit by M. Li, soft power China's emerging strategy in international politics, published by Lexington books
- China briefing (2024). China and U.S economy navigating key indicators and 2025 outlook, <https://economicsinsider.com/comparing-us-and-china-gdp-numbers>
- China life expectancy 1950-2024, macrotrends website, available in: <https://www.macrotrends.net/countries/CHN/china/life-expectancy>
- China population, worldometers website, available in: <https://www.worldometers.info/world-population/china-population/>
- China's military strategy (2015). The State Council Information Office of the People's Republic of China, May 2015, Beijing, available in:
- Cho, Young mam & Jeong, Jong Ho (2008). China's soft power; discussions, resources and prospects, Asian survey, VOL. XLVIII, NO.3
- CNA (2025). China expand defence budget by 7.2% amid sino-us rivalry, geopolitical tensions, available in: <https://www.channelnewsasia.com/east-asia/china-expands-defence-budget-military-modernisation-regional-tensions-4975981>
- Defense post (2024). China boots defense spending as regional disputes heat up, available in: <https://thedefensepost.com/2024/03/05/china-2024-defense-spending/>
- Ding, Sheng (2014). Chinese soft power and public diplomacy; an anaysis of China's new diaspora engagement policies in the Xi Era, EAI fellows program working paper series No.43
- Douhrt, Jill (2013). Russia's soft power strategy, a thesis for the degree of master of arts in Liberal studies, the faculty of the School of Continuing studies, Georgetown university
- Ebrahimian, Bthany Allen (2017). This Beijing linked billionaire is funding policy research at Washington's most influential institutions, foreign policy, available in: <https://foreignpolicy.com/2017/11/28/this-beijing-linked-billionaire-is-funding-policy-research-at-washingtons-most-influential-institutions-china-dc/>
- Energy system of China, IEA website, available in: <https://www.iea.org/countries/china>
- Gallarotti, Giulio (2015). Smart power: definitions, importance and effectiveness, journal of strategic studies, issue 3, V.38
- Gombrich, Ernest (1985). A little history of the world, Yale university press, New Heaven and London
- Heywood, Andrew (2011). Global politics, Palgrave Macmillan, first published 2011
- Hooghe, Ingrid (2014). China's pu. lic diplomacy, published by Brill-Nijhoff, edited by Jan Melison

پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Scobell, Andrew & Nader, Alireza (2016). China in the middle east; the way dragon, published by the RAND corporation, Santa Monica

Seligman, Lary (2023). Major expansion: China now has more than 500 nukes, Politico, available in: <https://www.politico.com/news/2023/10/19/major-expansion-china-now-has-more-than-500-nukes-pentagon-says-00122440>

Statistical report on international students in China for 2018, ministry of education, the peo. le's republic of China, available in: <http://en.moe.gov.cn/documents/reports/201904/t20190418-378692.html>

Steh, Shobhit (2023). Socialist market economies; how China, Cuba and North Korea work?, Investopedia website, December 10, 2023, available in: <http://www.investopedia.com/articles/investing/081514/socialist-economies-how-china-cuba-and-north-korea-work.asp>

Tan, Weizhen (2019). China's loans to other countries are causing hidden debt. That maybe a problem, CNBC website, available in: <https://www.cnbc.com/amp/2019/06/12/chinas-loans-causing-hidden-debt-risk-to-economies.html>

Travel and tourism industry in China statistics & facts, statista website, available in: <http://www.statista.com/topics/1210/tourism-industry-in-china/#topicOverview>

Wang, Dan (2023). China's hidden tech revolution, foreign affairs, available in: <https://www.foreignaffairs.com/china/chinas-hidden-tech-revolution-how-beijing-threatens-us-dominance-dan-wang>

Wong, Edward (2001). The Chinese at work; collectivism or individualism?, Hong Kong institute of business studies working paper series, retrieved from Lingnan university website: <http://commons.in.edu.hk/hkibswp/31>

World university rankings for 2023/24 according to Times higher education, Statista website, available in: <https://www.statista.com/statistics/226681/world-university-rankings-by-times-higher-education/>

Zakaria, Fareed (2008). The post American world, London & New York: Allen Lane

Zheng, Denies (2009). China's use of soft power in the developing world, edited by Carola McGiffert, Chinese soft power and its implications for the united state competition and cooperation in the developing world, published by the center for strategic and international studies